TÁJÉKOZTATÓ AZ OTDK-RÓL

A jövő márciusban megrendezésre kerülő következő Országos Tudományos Diákköri Konferenciáról (OTDK) igen sok szó esik hónapok óta.

Jelen cikk célja, hogy vázlatosan összefoglalja az OTDK-val kapcsolatos tényeket és a mostani helyzetből továbbvivő utat próbálja megkeresni.

Az elmúlt néhány hónap eseményei (nagyjából időrendben):

1. Ez év februárjában a TDK-mozgalom vezető testülete, az Országos Tudományos Diákköri Tanács (OTDK) új irányelveket fogadott el az OTDK-k lebonyolítási rendjére. Ezek lényege: rangsorolás, sorbaállítás csak intézményi szinten történik, az OTDK-n nincs verseny. Az OTDK-ra történő elfogadás (nem „előzsüri" működik) jelenti önmagában az elismerést. Az OTDK-n cél, hogy *széles körű szakmai viták* legyenek (elsősorban a megjelenő diákok között), egy műsorvezető együttes (nem zsüri!) közreműködésével. Ezzel a megoldással kívánják kiküszöbölni az igazságtalan döntéseket, a díjak elosztásánál előfordult intézmények közötti egyenlősdit, a személyre szóló különdíjakat stb.

2. Egyetemünk OTDT-beli képviselője Mezey Barna (ÁJTK) az ülés után tájékoztatja az egyetemi TDK vezető testületét (ETDT) az irányelvekről. Az ETDT komoly problémákat lát az irányelvekkel kapcsolatosan és tagjain keresztül részben egyetemen belül, részben a társegyetemekkel (KLTE, JATE) konzultálva arra az álláspontra jut, hogy az irányelvek nem segítik, inkább hátráltatják a diákköri mozgalom fejlődését. Ezt a véleményt részletesen kifejtve, módosító javaslatokkal együtt az ETDT elnöke, Medzihradszky tálmán tudományos rektorhelyettes hivatalos formában eljuttatja a Műv. Min. illetékeseihez.

3. A Természettudományi Karok Dékáni Kollégiuma (a JATE, KLTE, ELTE TTK-k dékánhelyettesei, párt- és KISZ-titkárai) tavaszi ülésén támogatja az ETDT észrevételeit és módosító javaslatait. Erről írásban is tájékoztatja a minisztériumot.

4. (március—április) KISZ-testületek (ELTE TTK-vezetőség, ELTE-bizottság, budapesti egyetemek Universitas bizottsága) szintén állást foglalnak az irányelvek módosítása mellett.

5. (április—augusztus) A felmerülő problémákról és új javaslatokról tudomást sem véve, azokat válaszra se méltatva folyik az irányelvek szerint az OTDK előkészítése. (Felhívás, lebonyolítási terv, költségvetés készíttetése.)

6. (augusztus—szeptember) Az ELTE KISZ tatai felkészítő táborába ellátogat Eörsi Gyula rektor, akit ez év elejétől megbíztak az OTDT elnöki teendőinek ellátásával is. A kérdésekre érdemi választ ígér, ha azokat írásos formában eljuttatjuk hozzá. A TTK KISZ-bizottság nevében írt levélre valóban érkezik visszajelzés, meghívást kapunk egy megbeszélésre, ahol az egyes szekciórendező intézmények képviselői vannak jelen. E megbeszélésen az elnökség következetesen úgy ismerteti a felmerült gondokat, mintha az kizárólag az ELTE TTK problémája lenne, és más, ezzel egyező állásfoglalások nem születtek volna korábban. Ezenkívül azt a kérést, hogy legyen rangsorolás, vagy legalább kategorizálás, egyértelműen úgy interpretálja, hogy az ELTE TTK PÉNZT akar. (Az elnök: elvileg sem ért azzal egyet, hogy valaki azért csináljon TDK-munkát, mert azért pénzt kap...). Több intézmény képviselője mondja, hogy már elkezdte a szervezőmunkát és ezért — függetlenül az elvtől — problémát jelentene számára, ha megváltoznának a feltételek. (Ez igaz is, erre feltételül jó volt, hogy az első visszajelzéstől számítva 6 hónap telt el az első, e témával foglalkozó megbeszélésig.) Mások kifejtik, hogy egyetértenek, megint mások, hogy nem értenek egyet az új elvekkel. A vidéki főiskolák féltékenyen gyanakodnak: megint az ELTE keveri..., biztos nekik akarunk rosszat. A Rendőrtiszti Főiskola képviselője az előzetesen (konstruktív) módosító javaslatokat az anarchia szóval látja összefoglalhatónak. Az elnök „kompromisszumos" javaslata: teljes szekciónként (100-200 dolgozat) lehessen (esetleg) kivételként 1-2 díj, ennek anyagi fedezetét saját forrásból biztosítsák a rendezők, és a díj megnevezésében ne szerepeljen az „Országos" jelző. Mivel ez semmi lényeges kérésünkre nem ad megoldást (teljes egyetértésben a jelenlevőkkel), az ELTE képviselői is e javaslat ellen vannak. Minden marad a régiben.

Mit lehet most tenni?

Ösztönös reagálás: nem kötelező elmenni az OTDK-ra, tehát, ha nekünk ellenszenves feltételek mellett rendezik, maradjunk itthon. Lehiggadva és alaposabban végiggondolva kitűnik, hogy ez a magatartás hatásában vetekszik az új irányelvekkel, és garanciája lehet az OTDK teljes elsorvadásának. Miért? Egyrészt azért, mert számos szekcióban az ELTE-dolgozatok fontos szerepet játszanak. Kimaradásunkkal e szekciók csonkák, ami valószínűleg az adminisztratív irányítókat nem zavarja, viszont a társintézmények ott megjelenő TDK-sait (és ugyanúgy minket is) megfoszt egy élménytől. Másrészt azért, mert ha nem megyünk el, és ne adj isten mégsem válnak be az irányelvek (a pezsgő vita és tudományos eszmecsere elmarad), nincs alapunk arra, hogy kérjük az irányelvek elvetését. (Aki nem volt ott, ne is beszéljen, honnan tudja?) Vagyis részt kell venni, minél nagyobb számban.

A részvétel persze még semmire sem garancia. Ki kell harcolni, hogy minden szekcióban legyen egy, a lebonyolítást értékelő nyilvános ülés, ahol mindenki, aki ott van, elmondhatja a véleményét. Legyen hiteles jegyzőkönyv, és az legyen később is hozzáférhető. Ez a megoldás mindenki számára kedvező, hiszen ha valóban a TDK-sok többsége kérte ezt az új formát (amit jelenleg nem hiszünk el), akkor a jegyzőkönyv igazolást jelent a mostani szervezőknek, és mindenki, aki most ellenkezik, fejet kell hogy hajtson. Ha azonban ennek az ellenkezője bizonyosodna be, akkor elkerülhetetlenül módosítani kell az irányelveket.

Ha felmerül az irányelvek módosításának igénye, felmerül a kérdés is: ki módosítsa? Ennek kapcsán érdemes pár szót ejteni az OTDT-ről. Ez a testület (amint az alapszabályban szerepel), a miniszter tanácsadója TDK-ügyekben. Ezt a tanácsadói szerepet tükrözi a testület összetétele is: a felsőoktatási intézmények képviselőinek aránya nem éri el az 50%-ot, képviselve vannak viszont a KISZ KB és a minisztérium mellett a tudományos társaságok (MTESZ, MOTESZ stb.), az Eszperantó Szövetség stb. Sokfelől jött emberek akik sok jó gondolattal gazdagíthatják a TDK-mozgalmat. A probléma csak az, hogy a miniszter döntési jogát gyakorlatilag átruházta e testületre, és így olyanok *határoznak* a TDK-k egyes konkrét, gyakorlati kérdéseiben, akiknek jószerivel közvetlen kapcsolatuk és így közvetlen tapasztalatuk sincs e mozgalomról. Ez alapján időszerűnek tűnik egy olyan javaslat, hogy a TDK-mozgalom országos szintű irányítási rendszerét változtassák meg. Hozzanak létre egy testületet, amelyben (az irányító országos szervek mellett) a felsőoktatási intézmények képviselői vannak, és amelyik a konkrét kérdésekben dönt, határozatokat hoz. E testület így, a TDK-ügyekben valóban legtöbbet tapasztalt tagságával illetékes volna a döntéshozatalra, és mivel döntéseinek következményeit a tagok saját bőrükön éreznék, a gyors visszajelzés is garantált lenne. Emellett fontos volna fenntartani a tanácsadó testületet is, javaslattevő joggal, hiszen bár azt tartják, hogy kibicnek semmi sem drága, azért aki kártyás, tudja: egy jó kibic *időnként* aranyat ér.

Ez utóbbi gondolatok jogosságára persze csak a jövő ad választ, addig még fel kell készülni a mostani OTDK-ra. Ne felejtsétek: a dolgozatok beadási határideje: november 20. közeleg!

Weiszburg Tamás

TDK-k a TTK-n

Valamit kell írni a TTK-s TDK-sokról. Szép feladat. A cikk fogadtatásában megteremtődhet a hőn óhajtott összegyetemi platform.

A TTK-n vannak diákkörök. Nincsenek olyan sokan, mint a BKK-n, nem olyan változékonyak, mint az ÁJTK-án, de vannak. Léteznek, hiszen van kari, szakterületi szervezetük, irányításukkal, ellenőrzésükkel megbízott vezetők, és van évente több mint százezer forint, ami TDK-s célokra elfogy.

Ha léteznek, kérdés lehet, hogy mivel foglalkoznak. Tevékenységüket sokmindennel lehet mérni. Az évenként benyújtott dolgozatok száma legalább olyan jól használható erre, mint a Kx[(együttöltött idő x TDK taglétszám) + egyéni munkával töltött idő] (évmutatószám) ahol K az éppen soronlevő optimista vagy peszszimista hangulati tényező. Összességében a TTK-n stabil, kiegyensúlyozot diákköri tevékenység folyik. Ezzel a hivatalos értékelésnek eleget is tettünk.

Néhány záró gondolat azonban még ide kívánkozik.

Mi lenne, ha a diákköröknek általánosan lenne olyan céljuk, amely túlmutatna az egyszerű fennmaradáshoz szükséges cselekvési sorokon? Van sok diákkör, ahol van ilyen cél. Olyan diákkör azonban már nincs, ahol sok tíz évre visszamenőleg folytonosan meg lehetne találni e célt. Vannak emberek, akikben ötlet és energia egymásra talál, és akiknek tevékenysége egy-két évre fellendít egy-egy diákkört. Ezek lehetnek diákok, lehetnek oktatók. A diák elmegy. Az oktató ugyan nem (egyetem), de a kedve annál inkább (egyetem).

Hol van ma meg ez a cél? Azokon a helyeken (általában kis szakokon), ahol elhivatottságot érző hallgatók közvetlen emberi kapcsolatot építenek ki tanáraikkal. Ez persze csak akkor megy, ha a tanár rájön, hogy a tudományos diákköri tevékenység számtalan olyan cél elérését segítheti (hallgatói önállóság, önképzés igénye és lehetősége, stb.), amely a „hivatalos)) oktatásban többnyire óhaj marad. Sajnos elég távol vagyunk még attól, hogy mindenki, aki az egyetemet elvégzi (gyakorlatilag mindenki, akit felvettek) úgy menjen el, hogy volt legalább egy olyan tanára, akitől emberi értékeket, hivatástudatot és szakmát is tanult, akinek a diákja volt. Ez utóbbi kifejezés mára kiment a divatból. A régi nagyok visszaemlékezéseit olvasva mindig megtaláljuk: X. Y. diákja voltam. De ugyanezt mondja egy teljesen Nobel-díj mentes nyugdíjas tanárnő is.

Hol a hiba? Nincsenek értékes tanáraink? Nincsenek elhivatott hallgatók? Vannak, ezt bizonyítja az is, hogy hosszabb távon szinte minden diákkör mutat fel olyan eredményeket, amelyek magukon viselik a személyes egymásra hatás, a műhelyjellegű alkotómunka bélyegét. Sikereink azonban egy igen szűk rétegnek köszönhetők. A TDK-ák taglétszáma kb. a nappali tagozatos hallgatói létszám 10%-a, és a jelenlegi értékrendünk szerinti jó munkát 100 hallgatóból csak csak 3-4 végez.

A megoldás így látszolag csak mennyiségi probléma. Ha 20-25-ször több embert szorítanánk rá, hogy dolgozzon, meg volna oldva a kérdés. A baj az, hogy az 3-4 ember nem az „átlagot" képviseli. Ez nem meglepő, ha figyelembe veszszük, hogy a TDK-mozgalom (a hivatalos, főhatósági megfogalmazás szerint) a legkiválóbb hallgatók gyűjtőhelye. Ez rendjén is volna, ha az egyetem az „átlag" számára tudná biztosítani (a hivatalos, főhatósági előírásoknak megfelelő) értékek átadását. Ma az aktivitás és az elért tudományos eredmények rangsorolásából önként adódó „diákkörös-piramis" helyett csak néhány pózna áll, amelyeken kucorogva egy-egy ember elérheti a piramis tetejének szintjét, de ahol az, aki majd később, a végzés után is csak a közepes magasságokban lesz, nem talál magának helyet. Ennek megfelelően a derékhad különösebb egyéni impressziók nélkül fejezi be a 10 félévet, munkahelyére nem tud magával vinni semmit az Alma Mater szelleméből.

Most már látszik, hogy nem mennyiségi kérdésről van szó, és mivel a megoldás gyökereiben érinti egyetemünk működésének számos neuralgikus pontját (oktatói követelményrendszer, oktatók ösztönzése, vélemények nyílt ütköztetése, demokratikus irányítás, a hallgatók felnőttszámbavétele, stb.), lemondóan legyinthetnénk. Ha azonban unokáinkra gondolunk, akik közül jó néhányan ide fognak járni, megtanuljuk becsülni az apró előrelépéseket is.

Miért kellett mindezt leírni? Azért, mert ha lassan is megyünk, kell tudnunk, merre tartunk. E nélkül nem tudhatjuk: előre, hátra, avagy körbejárunk?

W. T.

SZEKRÉNY

Volt két szekrény. Üvegajtajuk mögött megelevenedtek még a kövek is. Eltűntek. Kár értük.

Anélkül, hogy Ádámnál és Évánál kezdeném, röviden elmesélem, mi történt. Holmi földtudományi szakos hallgatók, minden központi sugallat nélkül, úgy gondolták, hogy az a világ, ami szívükhöz közel áll, talán mást is érdekel. Nyári útjaikon, TDK-kirándulásaikon gyűjtött szép őslényeiket, ásványaikat időnként egybehordták, és két, e célból az A épület földszinti folyósójára elhelyezett üvegajtós szekrényben kiállították. Másfél év alatt négy kiállítást tartottak. Mindenki, aki bement az A épületbe, akár ott dolgozott, akár órára igyekezett, akár vendég volt, megnézte és megcsodálta.

A szekrényeknek azonban volt néhány ellenzője. Egyesek szerint leszűkítették a folyosót, tűzrendészeti előírásokkal ellentétes volt elhelyezésük. (Az már nem tűnt fel nekik, hogy a szekrények mellett majd egy méterrel szélesebb volt a folyosó, mint a tőlük pár méterre levő lengőajtó teljes szélessége.) Mások szerint a szekrények rontották a folyosó összképét, miattuk szégyenkezni kellett a jeles vendégek előtt. Igaz, ami igaz, voltak olyan hetek, elsősorban a szünidőkben, amikor csomagolópapír fedte az üvegeket. S bár a szekrények így sem lógtak ki az egyetemen megszokott esztétikai szintből, valóban szebb lett volna, ha a kiállítások közt nincsen szünet. Ha azonban a szünetek idejét összevetjük a kétségkívül nagy sikerű kiállítások idejével, kiderül, hogy az év nagy részében üde színfoltot képeztek a vitrinek a folyosón.

Az ellentétek egyre mélyebbek lettek, a csatában most nem érvényesült a sok lúd hatása. A szekrények szerényen visszahúzódtak egy keresztfolyosóra. Ott majdnem csak azok járnak, akik amúgy is ismerik a kövek világát. A többiek kiszorultak. Nézhetik a simára festett falat, az itt-ott már kitöredezett kőpadlót, és örülhetnek, hogy a legközelebbi tűzriadónál csak a lengőajtón fognak fennakadni. Jó nekik.

Szabó József
geológus
(helyett)

MI IS AZ, HOGY TIKI-TAKI?

A kérdés így joggal tűnhet oktalannak. Mert ki ne ismerné ezt a két golyóból álló, madzagra fűzött zajgyártó elmeszüleményt? Csakhogy a dolog közel sem ilyen egyszerű. Mert gondoljunk bele kérem: a zaj nem akkor válik-e zavaróvá, amikor valami mást, kevésbé zajosat elfed, érthetetlenné tesz? Vagyis általánosítva egy kicsit, indulataink tárgya és indulataink oka mindig egybeesik-e? Azt hiszem, nem. Sőt!

És ha már indulatoknál tartunk, említsük meg itt az indulatok legnemesebbikét: az állampolgári indulatot, társadalmi tudatunk eme talpkövét. Nem tévedünk, azt hiszem, ha kijelentjük: az állampolgári indulat az a kapocs, mely az egyént jogaival és kötelességeivel a közösséghez fűzi. A jogok és kötelességek azonban olyanok, mint a huzat. Mert többnyire a huzatról is csak akkor vesszük észre, hogy van, amikor már bevágta mögöttünk az ajtót. S erről általában zaj, dörrenés, csördülés formájában értesülünk.

De hát mi is az, hogy tiki-taki? Érzékelhető formájában természetesen zaj, de én megkockáztatom, hogy lényegét tekintve tulajdonképpen állampolgári indulat. Mert kérem szépen, van ugyebár egy fiatalabb és egy idősebb generáció. És van egy TÉR, amit közösen használnak. Legyen ez tér egy utca, melynek két oldalán lakások és munkahelyek sorakoznak. Van aki munkából jövet, menet, vagy bevásárló szatyorral a karján, s van aki önmagához hasonlókat keresve puszta időtöltésből. És nem kell prófétának lenni ahhoz, hogy az ember e két típus alapvető különbségét az életkorban fedezze fel. Igen, a fiatalság az, aki társas kapcsolataival, barátaival az utcára vonul. Persze nem azért, hogy szem előtt legyen, hanem azért, mert máshol hiába keresné azt, ami egy adott korban létszükséglet: a hasonló ívű mosolyok közelségét.

Az ifjúság az utcára vonul, néha szorul, és kisebb-nagyobb csoportokba verődik. Nem oldódik fel, hanem kicsapódik, mint a savanyú tej a forró lábosban. Szilárd halmazállapotot ölt az utcák cseppfolyós közegében. Mert hiszi, hogy ő még minden lehet, ha önmagát megőrzi annak, ami.

Az ifjúság ott van az utcákon csoportokba verődve, és annak, aki nem tartozik közé, bizony ki kell kerülnie, ha nem akar belebotlani. Az idősb generáció pedig már épp eléggszer botlott ahhoz, hogy igyekezzék tartózkodni az újbóli megbotlás lehetőségétől. Kerülőt tesz tehát, de milyen az óvatosság, az ív jóval nagyobb a szükségesnél. Sőt, már-már feltűnő. Mintha a huszonötön inneniek mozdulataikkal, szavaikkal parazsat hintenének maguk körül, amibe bizony nem tanácsos belelépni. Ezt természetesen a kikerültek is észreveszik, dehát nekik is van öntudatuk, no meg ajkuk, amit jó feszesen össze lehet szorítani. Csuklón alul azonban vigyáznak, hisz ott lakik a simogatás. Meg aztán sejtik is, hogy a tenyérbe szorított ujjak könnyen összenőnek; megtörtént már, mi tagadás. Hallgatnak tehát, s így kinekkinek magánügye, hogy a gondolat épp merre egerészik.

Aztán egyszerre csak éles kattogás töri meg az indulatok eme csöndjét. Egy kis fröccsöntő műhelyben pattant ki a nem épp eredeti, de busás profitot hozó szikra, s másnapra már az egész város visszhangozza. Persze nem a profitot, hanem a hirtelen felszabadult állampolgári indulatokat. Mert szó, ami szó, idegesítő egy játék ez a tiki-taki. Kattog, kerepel, oda kell rá figyelni, ha tetszik, ha nem. Jelen van a közös használatra rendelt térben, s jelenléte többet mond a legfrappánsabban megszerkesztett irodalmi antológiánál. Kikerülhetetlen, mert beslisszol a lépcsőházakba, beszemtelenkedik a suhanó autók leeresztett ablakain. S az ifjúság fölujjong a lelke mélyén: lám odafigyelnek rá, fontossá vált. Röpke hetek alatt több cikk jelenik meg a sajtóban, több szó esik a rádióban arról, amit tesz, mint évek hosszú sora alatt korábban. Örül, sziszegő csakazértis örömmel, és veri, veri a golyókat. Veri, ameddig lehet. Mert közben belendül egy gépezet, a fölnőtt közhangulatának mindent megmozgató fogaskerekei. ítéletek születnek a tiki-taki veszélyességéről, egészségre káros voltáról, minőségi fogyatékosságai okokat teremtenek a betiltására, eltűnik a boltok kirakatából, és törvényes minőségében megszűnik létezni.

Mindez tény immár. De uraim és hölgyeim, tegyék a kezüket a szívükre: hallottak már önök egészségre káros oktatási színvonalról az iskolákban, minőségi okokból betiltott munkamorálról, a jövő generációk szempontjából veszélyes lakáshelyzetről? Vagy ha netalántán igen, született-e valaha ilyen gyors és lényegi intézkedés mindazokban az ügyekben, melyek ha nem is kattognak napestig az utcán, de vannak, s szedik áldozataikat számlálatlanul? A cseresznyepálinka árusítható, a cigaretta úgyszintén, de a tiki-taki veszélyes, és árusítása épp ezért tilos. Hát hölgyeim és uraim! Értik önök ezt?

Mert én, őszintén bevallva, nem. Nem értem, hogy mi is az a tiki-taki. Közügy? Akkor miért csak a kattogásra figyelt fel a köz, amikor a golyókat táncoltató indulatok már évek óta itt feszülnek köztünk? Egészségügyi probléma? Akkor miért nem gyógyítják? Vagy netalántán a válaszok helyett zakóba bújtatott hátakkal és elkerülő manőverekkel találkozó kérdések tüntetése? Nem tudom. De tény, hogy nagyon szeretném tudni végre: mi is az, hogy tiki-taki.

Járai Csongor
IV. éves bölcsész